

A SZAKSZOFONOS.

AZ EGÉSZ Palace furcsállotta, hogy Vendéék a szakszofonost odaültették az asztalukhoz, elvégre ez mégse való. Berger doktor is, — aki az asszonnyal táncolt — feszengett egy kicsit : ó, annyi mindenféle szemponttal kell egy fiatal ügyvédnek számolni ilyen kis helyen, ha még hozzá zsidó is, a klientéla nehezen alakul ki, a zsidók odaszoktak nagyon az öreg Singerhez, a keresztények még idegenkednek, hiszen nem is egészen idevalósi, csak az apja költözött be annak idején Kutasnémetibe, ajaj, nagyon kell vigyázni magára az embernek. De, hogy mi is jutott eszébe Vendénének ezzel a szakszofonossal . . . érthetetlen. Hiszen szemeztek meg mi, hát azt a vak is láthatta, de ideültetni ! Legalább is furcsa. Viszont nem mert elköszönni, mert már úgy volt, hogy a mesgyepörben ő viszi a Vende dolgát s ha az asszony megneheztel, akkor könnyen fuccsba mehet az egész.

Vendéék már második esztendeje minden szombaton estére bejöttek a kis vonattal Gerendástanyáról a városba, táncolni. Télen, nyáron egyformán, ha szakadt az eső, ha megsültek a poros gömbkákócok a Palace előtt a fővő asztfaltban, ők bejöttek.

Az egész dolog azzal kezdődött úgy öt-hat esztendővel ezelőtt, hogy az asszony a tükör előtt ült egy nyáron, vasárnap délután — a szűnyoghálós ablakról elhúzta kicsit a függönyt s ült a hűvös, jószagú szobában a tükör előtt és szívében csendes bánatokkal nézegette, hogy hogy erősödik a teste. Igen, itt . . . meg emitt . . . felállott s lépegetett fordulgatva a tükör előtt — meg emitt is . . . és csipőben, Istenem ! S behívta az urát, — aki kinnt olvasott a verandán s apró fröccsöket töltött magának a jeges borból, ez különösen kedves zamatú, ez a Dinnyésréten túli — behívta az urát. Párnásodó, nagy szőke fejét odafektette az ember vállára és sírt. Hogy ő így temette el magát Gerendástanyára meg amúgy és a többi. Az ember akkor megvette a Parnasszus regénytárnak ötven kötetét díszkiadásban és előfizetett egy színházi hetilapra, meg még két más képesújságra s mindjárt vett egy grammofont is huszonöt lemezzel. Így telt el egy év s az asszony már akkor mind kiolvasta a Parnasszus könyveket s a grammofónlemezeket az istállógyerek is kívülről tudta, — egy év mulva ismét sokáig üldögélt a tükör előtt s látta, hogy a haja fakulni kezd, egyre veszít régi szőkeségéből s a szeme alatt apró vonalak futnak szerte, a szájaszélén is vagy kettő : megint sírós lett hát és Vende Géza rádiót állított be. Így telt el egy év, amelynek során levágatta a haját, tornászni tanult könyvből,

reggelenként komplikált módon csavargatta magát, utána nem ivott többé kávét ujjnyi fölül s vajás-mézes kenyérral; teát ivott cukor nélkül s vacsorára nyers paradicsomot evett. Drága vizekkel mosogatta a haját vissza szökére s még annál is szökébbre s sűrűen emlegette a várost, ahonnan jött s az adóhivatalnokot, aki annak idején megkérte volt s aki most Budapesten állomásozik és nem ebben a rongy faluban, ezen az istenverte tanyán. A következő évben nyári vakációra hazajött Papp Gyuri, a jegyző fia, ekkor elővették a régi grammofont és az asszony táncolni tanult. Ezeket az új táncokat, amelyek «azóta» lettek, (azóta t. i., hogy eltemette magát) megtanulta s őszire egyszercsak úgy volt, hogy bejárnak szombat esténként Kutasnémetibe a Palacéba táncolni. Elvégre miért ne? A gyerek, Janika, nyolc esztendő s már, nyugodtan ülhet otthon s az embernek ugyebár vannak kötelességei a saját lelki-ségével szemben, amint azt egy igen érdekes interjuban Marlene Dittrich mondotta a napokban, az pedig csak tudja. Ennek két éve is elmúlt már s azóta hát bejárnak ide táncolni, ezt már mindenki megszokta, ez már így van: az ott a tanár urak asztala, emez a főjegyző uréké, amott pedig a Vende uréké Gerendástanyáról.

Hiszen eleinte tiltakozott kicsit az ember — csendes ember, jó munkás, nagytenyerű ember, — tiltakozott, hogy aztmondja: itt a rádió — («edd meg!») — itt a grammofon — («fujd fel!») — itt a sok jó könyv, meg ujság, meg minden, — de hiába, az asszony most már nem hagyta magát s engedni kellett. Ő maga nem táncolt, csak ült az asztalnál s várta a végét. Kicsit politizálgatott ezzel, amazzal, Hellner tanárral, Samatkay építésszel; ő is elszórakozott hát utóbb s már várta a szombat estéket, hogy hát hadd megyünk be a városba.

Ezt a dolgot a szakszofonossal ő is igen furcsának találta. Hogy éppen ideüljön az asztalhoz! Hiszen nem fiatalember ő, meg aztán egy ilyen dzsesszbendes, az senem cigány, senem úr. Na de már mindegy. Kényszeredve kezeltek, a szakszofonos bemutatkozott — Hazelstein vagyok — s leült a jobbján, szemben az asszonnal és azt mondta udvariasan: hehe, hehehe — és nem tudta, micsoda ez a nagydarab deresedő ember, intéző úr, gazduram, vagy micsoda. Ő csak négy héttel ezelőtt jött a Gold Star dzsesszrel — nem ismerte még nagyon a dörgést — ő szokott a tölcsérbe refrént énekelni s ilyenkor oda-oda énekelt a táncoló asszonyoknak, akik erre futólag elmosolyodtak. De ez az asszony komolyan vette a dolgot, erősen és kihívóan visszanézett s ő — neki mester-sége — ha ott ment el előtte Bergerrel, vagy Bottka tanácsjegyzővel, vagy másokkal — odahajolt és rezegtetve énekelte a fülébe a blúzokat, fokszokat és tangókat — szívem én imádom a romantikááááát... kérem egy szóra, szíve ha volna... a vén Tabánban, hol senki sem jár, csak a holdsugááááár — s több effélét. S az asszony összeszorított szájjal visszadúdolt, sőt néha be is húnyta a szemét pillanatra és otthon míg barackot tettek el, vagy megnézte, hogy melyik tyúk tojós — gyakran behúnyta a szemét és dudorászta — mért is nem vagy az én minde-

nem te . . . ott fogsz majd sírni, ahol senki sem lááááát . . . maga már rég nem lesz a világon . . . és egyebeket és várta a szombat estéket, amikor leülhet sárgaselyem estélyiben a tükör alá, feje felett ötven égő a csillárban s a dobogón szmokingos fiatalember — kicsit sovány, szőkés, profilban Conrad Nagelhez hasonlít — megbugatja a szakszofónt aztán éneklí : asszonyom, ha tudná mért vírzik e szív . . . és szmokingot visel, mindig szmokingot . . .

Most ott ült és az mondta : hehe, hehehe — és körben mindenki rájuk nézett, a főjegyzőék és Király szolgabíróék, a tanári asztal és mindenki, még a kávé, a bandzsa Klein is súgott valamit a kasszás nőnek és nevettek, miközben a zongorista sunyin csippentett a szakszofonosnak, aki visszacsippentett s aztán komolyan nézett maga elé.

Az asszony megbökte az urát az asztal alatt s intett. Vende észbe kapott.

— Háát . . . parancsol talán egy fagyaltot, izé úr . . . művész úr?

A szakszofonos meghökkenet : fagyaltot? s az asszony kisegítette :

— Igyunk egy pohár bort a szép este emlékére — mondta nagyhangon s rögtön észre is vette, hogy annak semmi értelme nincsen, hogy «emlékére», de az ura nagyon zavarbahozta ezzel a fagyalttal. Ő mindig fagyaltot akart, ha bejött, ez volt a gyenge oldala ezeken a szombat-estéken. Nem akart bort rendelni — otthon megneemesedik a borom, ha akarom ha nem, mert nem veszi meg a kutya sem — ezt minden szombat este elmondta — drágább a szóda, mint a bor. Én a legfinomabb nemes kadart negyvenkét fillérért adom a Kleinnak és itt vásárooljam vissza tőle három pengő hatvanért ! — de mit volt mit tenni, rendelt még egy butéliát s töltött.

— Isten éltessen mindnyájunkat.

Hazelstein szakszofonos körbekoccintott és sokáig nézett az asszony szemébe. Ez egy ideig állta, aztán pirosodni kezdett a puder alatt és lesütötte a szemét.

— A' nehéz? — kérdezte aztán Vende, hogy csend lett és felintett a szakszofónra.

— Á — mondta a zenész — dehogy, csak érteni kell hozzá.

— Háhá, jól adja, csak érteni kell.

— Na igen, ugyebár, meg kell tanulni, szóval mint mindent és — az asszonyra nézett — szív kell hozzá — szív . . .

— Szív — visszhangozta az asszony — szív . . .

A zongorista kopogott a kottatartón s Hazelsteinnak menni kellett, de most már visszajött minden szünetben — az asszony is biztatta a szemével, mozdulataival — s hazajött egyszerűen a poharához és most már, hogy kicsit kitapogatta, hogy ezek ki s mifélek, egyre fesztelenebbül kezelte őket : nagyvárosokról beszélt, ahol muzsikált, francia fürdőhelyekről, színésznőkről, toalettekről s az ember is végtére szívesen hallgatta, de az asszony meg egészen el volt bűvölve. S ha visszament a dobogóra, úgy énekelt, hogy csak neki, csak neki jóformán . . . ami kicsit

kínos volt, de már kezdett későre járni, sokat ittak s a szakszofonos hazudni kezdett, kedves és színes dolgokat, élvezhetőket, nőkről — igen finoman — mindenféle utazásokról és kalandokról, amelyeket részben szeretett volna ha megtörténnek, részben olvasott, de ügyesen és könnyedén tálalta fel. Még két-három üveggel megittak — s két óra elmúlt, mikor hazafelé cihelődtek. A szakszofonos kikísérte őket s most a búcsúzás körül megint kis kavarodás, kis félszégesség történt. Szótlanul álltak pillanatig és a szakszofonos azt mondta: hááát . . . milyen az élet kinnt a tanyán?

— Jöjjön ki egyszer és nézze meg — kapott bele az asszony s meglökte az urát.

— Legyen szerencsénk — mondta Vende kényszeredve — nagyon fogunk örülni.

A szakszofonos a szűk kis zugban egészen az asszonyhoz préselte magát, meg is símogatta a karját.

— Ó, nagyon kedvesek, nagyon örülök, igazán.

— Holnap — mondta az asszony suttogva s csodálkozva néztek rá, egészen elhalkult a hangja — holnap jó? délután . . .

— Jó. Holnap délután. Hogy is . . . Gádoros . . .

— Gerendástanya . . . a kisvonattal jöjjön . . . várni fogjuk az állomáson.

— Ott leszek, csókolom a kezét.

— Pá . . . pápá — sose szokott így köszönni, kislány korában mondta utoljára, hogy pá.

Hogy ketten maradtak, sokáig hallgattak s aztán az ember azt mondta:

— Azért furcsa, ne haragudj Matild. Meg még, hogy várjam is az állomáson . . .

— Na hallod, ne légy olyan bugris. Ez egy művész. Ebben nincsen semmi. Tudod, kik játszanak ma ilyen dzsesszekbe? Grófok például és . . . és spanyol nemesek, meg orosz nagyhercegek, ha tudni akarod, meg volt gárdatisztek.

— Na, e' nem az.

— Micsoda?

— Senem nagyherceg, senem gárdatiszt.

— Nem? Honnan tudod? — s halkabban — honnan tudod te azt? — s egyre halkabban, egészen magának — honnan tudhassa az ember . . .

— A pofájáru! — mondta egészségesen a férfi.

— Paraszt! — s többet nem beszéltek.

Az éjszaka rövid és nyugtalan volt s reggel nagy sütés-főzés kezdődött. Korán ebédeltek, ebéd után a férfi ledőlt egyet szunyadni, az asszony meg beült a tükör elé s nem is jött ki onnan csak háromnegyed háromkor, hogy na, ballagjunk át az állomásra. A férfi akkor már a verandán ült, ahogy szokott is ilyenkor vasárnap délután: a rádió mellett s várta a gazdasági előadást.

— Menjünk, fiam.

Megfordult a hangra, hát olyan csudagyönyörűre ki volt készítve az asszony, hogy már . . . ej, az Isten tudja mióta nem volt ilyen . . . olyan szép volt, hogy dühbegurult rajta egészen.

— Hogy kikente magát!

— Nem tetszik? — s megfordult előtte, pózba állt.

— Azért a nyavalyás alakért, nahát!

Talán féltékeny?!

— Én? A nehézség. Mármost — s becsapta a rádióműsort — amiatt itt kell hagynom.

— Na jöjjön szívem, jöjjön már.

— Megyek, megyek — s átmentek nagydurcásan a csepp állomásra, ott volt szinte az orruk előtt.

A szakszofonos frissen és jókedvűen érkezett, térdnadrágban, sportkabátban, tennisingben s trencskot hozott a karján — a zongoristától elkérte a délutánt, estére itthon lesz s a fiúk hátbacsapkodták — te gazember te! — s Hazelstein kölcsönvette a pisztonostól a gyapjúnyakkendőjét — ragyogó nő mi? és az ura fajankó.

— Csókolom a kezét, jó napot kívánok.

— Pá . . . jónapot kívánok.

— Micsoda gyönyörű idő, direkt kirándulásra való.

— Hát igen. Erre, erre — tessékelt Vende — átmegyünk itt az ösvényen s mindjárt otthon is vagyunk. Te, Janika hol van? — fordult az asszonyhoz.

— A jegyzőékhez ment játszani — mondta gyorsan az asszony s belepirult, amért elküldte a gyereket ebéd után — nézze csak — s még nem tudta hirtelen zavarában, hogy mit fog mutatni — körülnézett, bemutatott a búzatáblába, amelyben, jó messzire, egy szál hatalmas pipacs piroslott — nézze, milyen szép!

— Pipacs — mondta a zenész szakszerűen, majd gáláns mosollyal — elhozzam? — s már-már bele is gázolt a búzába, toronyiránt törtetve a pipacs felé. A túlsó oldalról valahonnan egy mély, komoly hang dörgött át:

— Hé-hé! Hova hova hé? — s egy gatyás atyafi emelgette rá a botját.

— Ja? — s a szakszofonos megállott — oppárdon, párdon-párdon, ezt az izét itten.

— De a mindenit, ne tapodja össze az egész határt, mert . . .

Hazelstein tanácstalanul állott a táblában, két méterre a pipacs-tól — az éjszaka kis eső esett s barna félcipőjével bokán felül süppedt bele a porhanyós földbe, alig győzte huzigálni. Vende intett a gatyás embernek.

— Hagyja csak Mihály bácsi, majd . . .

S Hazelstein elemászott a búzából, nevetett pirosan, akadozva, száraz torokkal s a cipőjét nézte, leszakított egy nagy lapulevelet, törölgetni kezdte s összekente vele a kezét.

— Ügye kedves állat?

— Bájós — mondta a zenész — nagyon bájós — s hogy felálltak s az asszony elfordult, úgy ránézett a kutyára, hogy az buggyos nadrágjának hirtelen dühvel neki ugrott és egy darabot kihalított belőle. — Ez hiányzott még — mondta a zenész stílustalanul — bűdös dög, a fene egyen meg — s a tenyerével befogta a lukat.

— Ejnye Bundás — kiáltott rá az asszony — nem szégyelled magad! — de mosolygott s a zenész azt gondolta dühösen : könnyű neki mosolyogni! — Majd megöltöm, menjünk be, addig majd magára vesz valamit az uramtól. Menjünk.

Elindultak visszafelé s az ember csendeskén ballagott mellettük, mikor elment a kutya mellett, megsimogatta : több eszed van, mint egy püspöknek.

Hazelstein bennt levetette a nadrágját s felvette amit Vende odaadott neki, egy hatalmas bricsesszt, amelybe kétszer belefért volna egyszerre. Az asszony meg hamarjában megöltötte az övét. Hogy visszaöltözött, kimentek a kertbe.

— Ez itt paprika — magyarázta az asszony.

— Ilyen kicsi?

— Ez kicsi? — sértődött meg — hát mekkora legyen. A Dumbinszkiéké fele ekkora az idén, pedig bulgár kertészük van, ezt pedig magam nevelem.

— Ja persze, eeee... látom egészen szép, csak eltakarta ez az izé.

Az asszony kedvetlenül ment előre és az urára haragudott, hogy mért nem beszél, de az hallgatott, úgy mentek egészen a szőlőig.

— Na, ebből lesz a bor — mondta most már csufondárosan az asszony.

— Persze — bólintott Hazelstein — de még éretlen.

— Éretlen! Hát persze, hogy éretlen. Milyen legyen július elején.

— Na igen, csak mondom.

Megmutatták a gyümölcsfákat, a méhest, mindent, de az asszonynak már elment a jókedve. Levitték a pincébe, na ilyent úgysem látott még, — ott a jó hűvösön egymás mellett sorakoztak a hordók s ők ketten, az asszony meg a férje szakszerű megjegyzéseket tettek, megsimogatták a hasas hordókat, panasztak, hogy a kövidinka még mindig nem akar kitisztulni, hát bizony nem kellett volna a rizlinggel keresztezni, ámbár őszig megmutatkozhatik még, a zenész bambán ballagott utánuk és únta őket. A férfi húzott a lopóval egy hordóból s kínálta, kóstolja meg csak így. A fiú elvette a lopót, a szájához vitte, jaj egyszeribe a torkára futott az egész, kiveresedett, köhögni kezdett s a bor a nyakába folyt, szép veres bor, oda a tenniszíng, minden s a nyakkendő nem is az övé, a pisztonos megöli érte s még nevetett az asszony, hogy : jaj, nem úgy kell, úgy nem lehet lopóból inni, fifikája van annak, érteni kell ezt, mutasd meg csak Géza, mutasd meg szegénynek, hogy kell — s a fiú

kényszeredve nevetett, az ördög vigye el ezt az egész tanyadolgot mindenestől.

Visszafelé jól kikerülte az acsarkodó kutyát, még bementek az istállóba — négy igen rendes kiállítású lovuk volt — azt megnézték, de közel nem ment, csak hogy nagyon bíztatták, úgy behajolva simogatta végig az egyiket, de milyen rossz szaguk van ezeknek, pfuj, s a kúthoz lépett, hogy kezet mosson, meghúzta a láncot, leszaladt a vödör, elkapta, majd utána esett igyekeztében s csuromvizesen kerül elé.

Jaj, még ezt megmutatja — s szaladt az asszony vidáman — a kis csibéket. A szénásszínek alatt kinyitott valami ajtót, ott gömbölyödtek a kis sárga csibék. Hazelstein nyúlt is az egyik után s a kotló nekiugrott a képinek — jaj, nevetett az asszony ez dühös ám, félti őket, ezzel csinyján kell bánni. — Nahát bánjon velük csinyján az a keserves isten-nyila!

Az uzsonna valahogy eltelt s utána, hogy csend volt, a férfi felhúzta a grammofónt, azt hallgatták vonatindulásig. Hat óra után szedelőzködtek — igaz, hogy nyolc órakor is van egy, meg tizenegy órakor még egy, de valahogy senki nem gondolt rá, hogy azzal is mehetne.

— Csókolom a kezüket... eee... csókolom a kezét... nagyon örültem a kedves vendéglátásnak... igazán végtelenül hálás vagyok, nagyon szépen köszönöm.

Az asszony csókra nyujtotta kezét.

— Jó éjszakát kívánok — s hogy Hazelstein szokásból megszorította a kezét, nem szorította vissza.

A zenész, ahogy megérkezett, egyenesen felszaladt a szobájába — szerencsére egyik kollégája sem volt ott, rendbeszedte magát s jött le a kávéházba, ahol hangos csatarával fogadták a fiúk, mi volt, hogy volt?

— Á barátom! — s mosolygott diszkréten — úri nő, abszolút úri nő.

— Te gazember, te!

Vendéné pedig hazafelé menet karonfogta az urát, de milyen izmai vannak ennek a Gézának! hát igaz, behemót egy ember, a muzsikusz csak úgy tévelygett az árva, a nadrágjában, egyet jártak még vacsora előtt, aztán hazajött a gyerek a jegyzőektől s a vacsoránál inkább ő beszélt s ültek utána a verandán, igen nyugodtan s jó érzésekkel, az asszony kinyitotta a rádiót: hadd hallgassunk egy kis cigányt — jó hallgassunk. Egyszerre az asszonynak valahogy az jutott eszébe, mikor Hazelstein a Bimbóhoz nyúlt ujjheggyel, hogy: nem rúg? — s elkezdett nevetni, nem bírta visszatartani, úgy, de úgy nevetett. Az ura ránézett, neki már régen ott motozott a nevetetnék a bajusza alatt, már egész délután s most, hogy az asszony nevetni kezdett, kirobbant belőle is, kijött irtóztató bruhahával s rettentő nagyon nevetni kezdtek mind a ketten, nem bírták abbahagyni, ha az egyik abbahagyta, a másik előlről kezdte. Nem rúg? — mondta az ember utánaozva s ismét nevettek — ilyen kicsi? — mondta aztán az asszony s megint nevettek — Bundáska, kis kuculi

kuc kuc — folytatta az ember és bruhaházva, gurgulázva nevettek, már az oldaluk nyilallott s még mindig nevettek. S még hetek, hónapok mulva is elég volt aztán, ha otthon, vagy vendégségben, vagy bárhol valamelyikük intett a másiknak, hogy pszt, kuculi — már nevettek.

Igy mult el a fejük felől Hazelstein szakszofonos, aki szívhez szólóan énekelte a tangókat s profilban Conrad Nagelhez hasonlított.

Török Sándor.

NAGYVÁROSI EMBER PANASZA.

I.

*Mi nagy városban élünk, nekünk nincs kertünk, házunk,
Mi szürke nagykaszárnyák szűk mélyében tanyázunk
A napsugár minálunk csak ritka drága vendég
Az ablakon bepillant és elszalad . . . csak emlék.*

*Nekünk nincsen virágunk, csak néha ritkán látunk,
Rózsák és szekfűk között nincs ismerős barátunk
Ha sápadt pálmafácskát teszünk szobánkba halni
Nem másért, csak a vágyunk szeretnők véle csalni.*

*Nekünk nincs szabadságunk, csak mondjuk azt, hogy van még
(Miért kell ott maradnom, ahonnan úgy rohannék?)
Rabszolgák vagyunk itten, kiket a sorsunk kerget
A szabadság a multból, zöld mezőkről üzenget.*

*Madárdal fel nem ébreszt nyári derűs hajnalba,
Nekünk kintorna szól csak homályos kapualjba,
Nótára nem gyujt ajkunk, a kedvünk messze széled,
Nagyvárosban lakunk mi, megbüntettetett az élet.*

*Nem tudtuk megbecsülni a hajnalt és a rétet
A madárdalt, az erdőt, az álmodó vidéket,
Szívünk szeretni rest volt, ajkunk imára lomha,
Azért kell most szenvednünk bús szürke Babylonba . . .*

II.

*Mi nagy városban élünk, itt oly nagyok a házak.
Égrenéző házakban mégsem lakik alázat
Baráti kézszerítást egymással nem cserélünk,
Szürke házakban sokan, de csak magunkba élünk.*

*A templomok magasak s mi mégse vesszük észre,
A szívünk meg nem csendül az első csendítésre,
Bár nagy harangok zúgnak, szavukat mégse halljuk,
Olvasni mind tanultunk s az ígét mégse valljuk.*